

Källor och Citat

Några stolpar vid medlemsträffen 2007-02-24 i Lund
Björn A. Janson DIS Syd

När jag tittar på funktionen Källor och Citat i Disgen 8 slår det mig att den inte, som många andra funktioner, är fördefinierad utan att användaren själv får lägga upp en struktur på källorna. Detta är naturligtvis både på gott och ont. Fördelen är att varje användare kan anpassa källstrukturen till att passa sin egen forskning, medan nackdelen är att instruktionerna är svårtydda och att arbetet kan bli omfattande. Detta gäller speciellt om man inte tänkt igenom sin struktur från början utan kanske måste bygga om den i efterhand.

Jag vill direkt hänvisa till den inbyggda hjälpen i Disgen (tryck på F1), Disgens användarmanual samt de artiklar som skrivits i DISKULOGEN av Christer Gustavsson (Nr 56 år 2001 sid. 18-19) samt av Maria Gällman (Nr 59 år 2002 sid. 14-16). DIS Syds webbsida, www.dis-syd.se, har även en del matnyttiga länkar under Hjälptillgång till medlemmar och Disgen.

Jag har pratat med en del användare och alla använder funktionen Källor och citat på olika sätt. Den följande framställningen beskriver min variant av källhantering. Den bygger på vad som presenterades av Anders Eriksson på DIS Syds årsmöte i Kallinge den 18 april 2004 samt diskussioner med Maria Gällman och Charlotte Börjesson under DIS funktionärsträffar. Jag har gjort vissa förenklingar från de tidigare presenterade källstrukturerna för att få ett mera lättarbetat upplägg, men det är naturligtvis ingenting som hindrar att den enskilde användaren strukturerar sina källor på annat sätt.

Läs igenom dessa stolpar och tänk efter hur du vill göra innan du börjar mata in dina källor!

Börja att bygga en Källstruktur

Tänk först igenom hur du vill ordna dina källor. När du har bestämt dig för en struktur som du vill använda öppnar du Redigera Källor och citat, antingen från Redigera-menyn eller genom att trycka på den lilla boktraven i verktygsfältet. Då får du upp följande inmatningsruta:

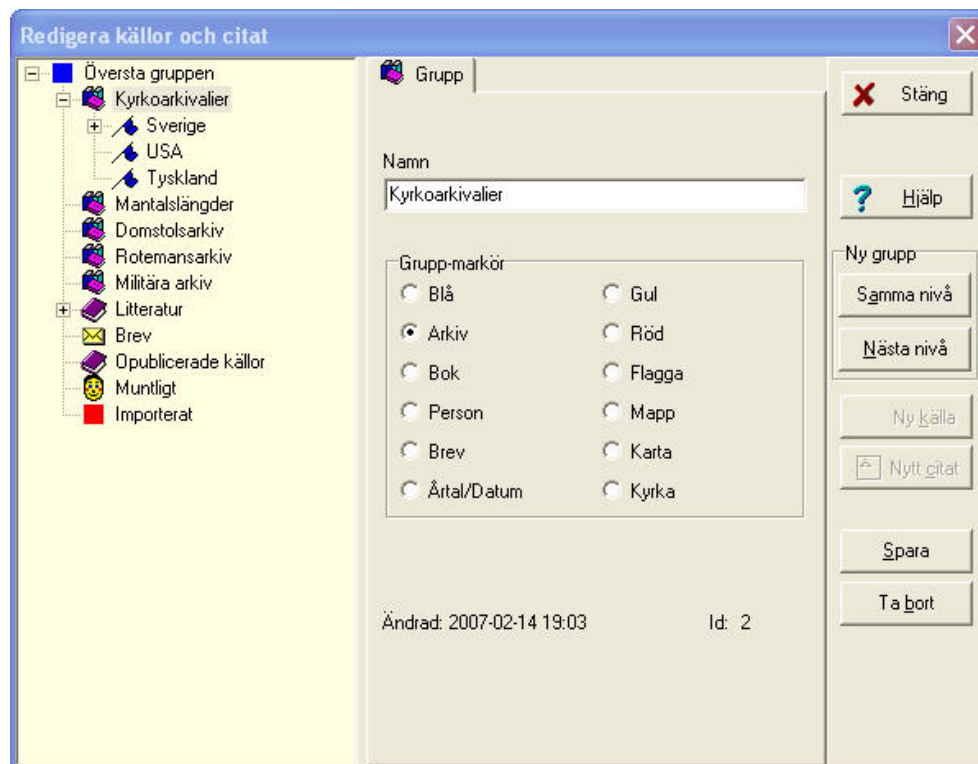

Bild 1

Källor och Citat

Några stolpar vid medlemsträffen 2007-02-24 i Lund Björn A. Janson DIS Syd

Till vänster finns källstrukturen i trädform, i mitten en in del där informationen matas in och till höger en rad med knappar. Knappar som ej är valbara är antingen med grå text eller inte visade.

När man bygger upp sin källstruktur är det viktigt att tänka på följande:

- Grupper är till för att logiskt bygga upp källstrukturen och skrivs inte ut som referens men skrivs ut i källförteckningen.
- Källor skrivs ut med kortnamnet som referens och med hela titeln i källförteckningen.
- Citat skrivs ut med sidnumret som referens och med datum och sidnummer i citatförteckningen.

Jag har valt att under Kyrkoarkiv (omdöpt till Kyrkoarkivalier) med grupper mata in Länder, Län, Kommuner och Församlingar enligt Disgenorternas träd. Naturligtvis behöver du inte mata in allting utan enbart de grenar till församlingar där du har anor. Eftersom jag använder Disgenorter är det lätt för mig att se vilka församlingar jag forskar i då jag där har lagt till orter och alltså får ett + i ortträdet före församlingsnamnet.

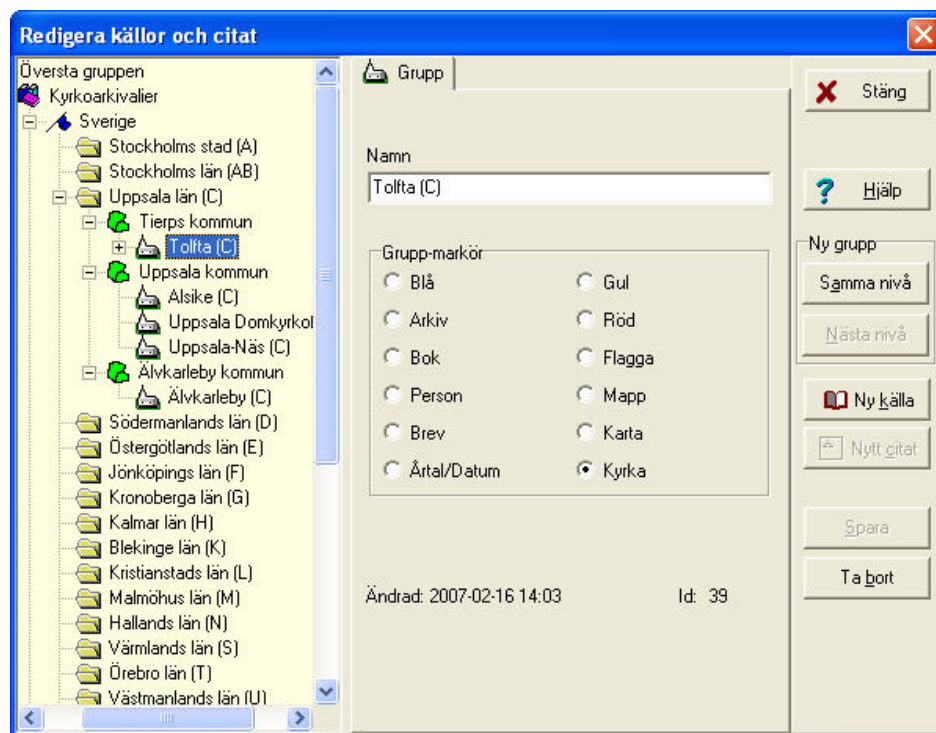

Bild 2

För att mata in ett land markerar du Kyrkoarkiv(alier) i trädet till vänster och trycker sedan på Ny grupp – Nästa nivå (se Bild 1). Skriv in namnet på landet (t.ex. Sverige) och klicka i Flagga som gruppmarkör. Tryck sedan på Spara. Färdigt! Du kan mata in flera länder genom att stå på det första landet och välja Ny grupp – Samma nivå. I övrigt gör du på samma sätt.

Länen, kommunerna och församlingarna matar du in på samma sätt som länderna, men väljer t.ex. Mapp som gruppmarkör för länen, Karta för kommunerna och Kyrka för församlingarna, se Bild 2.

Du kan ändra ordningen på grupperna genom att klicka och dra, men du kan inte ändra nivåerna på detta sätt. Har du fått en uppgift på fel nivå är det bara att markera den och trycka på Ta bort! Sedan måste du skriva in gruppen igen på rätt nivå.

Källor och Citat

Några stolpar vid medlemsträffen 2007-02-24 i Lund Björn A. Janson DIS Syd

Några användare förordar att lägga in separata grupper för födelseböcker, husförhör etc. under församlingen samt att lägga de olika volymerna som källor under respektive grupp. Sedan bygger man vidare med grupper för årtal samt undergrupper för månader innan man lägger in citaten. För husförhörlängderna lägger man också volymerna som källor och undergrupper för byar. Jag tycker att detta blir för mycket arbete och har vart att under församlingarna direkt lägga de olika volymerna som källor och direkt under dessa lägga citaten utan några grupper emellan. Se t.ex. Maria Gällmans artikel för ett sådant upplägg. Här måste man dock direkt välja hur man vill arbeta, det går inte att lägga till eller ta bort mellanliggande grupper i efterhand!

Lägg in källorna

Nu börjar vi att närma oss det roliga, att registrera källorna. Detta kan man antingen göra i Redigera Källor och Citat eller genom att trycka på lampan vid källor i inmatningsrutan för personnotiser i Disgen. I båda fallen kommer man till i princip samma dialogruta.

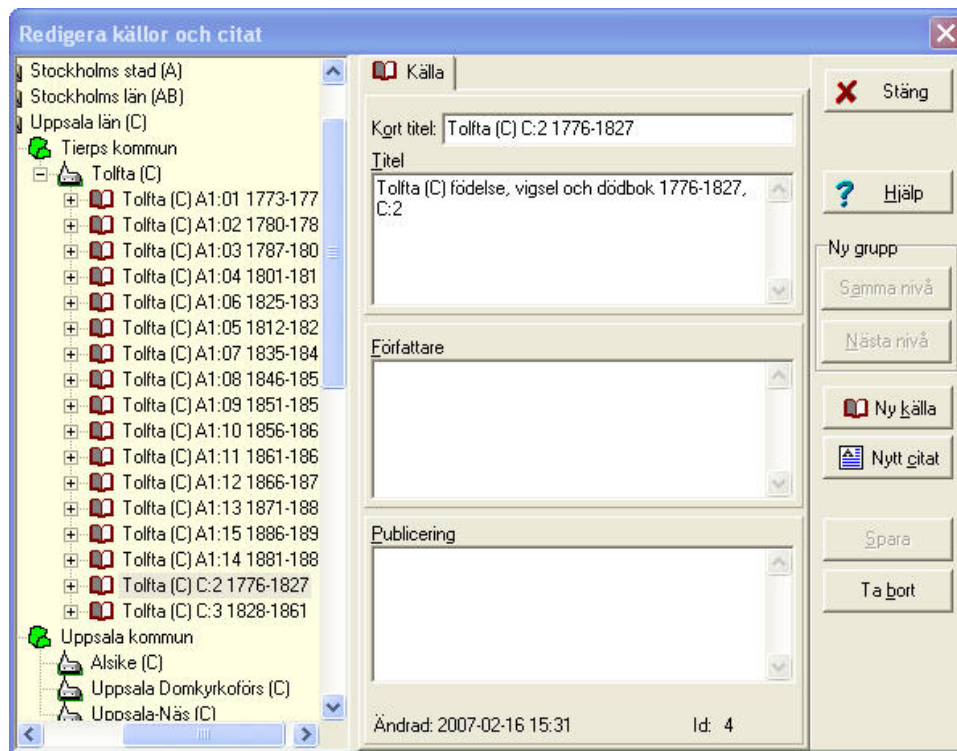

Bild 3

Markera församlingsnamnet och tryck på Ny källa. Då kommer inmatningsfönstret ovan upp. Skriv in en kort titel, det är den som Disgen skriver ut i källhänvisningerna och den fullständiga titeln som Disgen skriver ut i källförteckningen. Författare och Publicering används enbart vid tryckta källor. Tryck på Spara för att spara källan. Mata in de andra källorna på samma sätt. En ny källa hamnar alltid sist i listan, men genom drag-och-släpp-metoden kan man få källorna i den ordning man vill.

Som syns i Bild 3 har jag modifierat volymbeteckningen i korttiteln för husförhörlängderna. I stället för A1:1 har jag skrivit A1:01 för att sorteringsordningen vid utskrifter av källor skall bli rätt. Disgen sorterar på vanligt datormaner så att A1:1 följs av A1:10, A1:11 etc. innan A1:2 kommer. I den utförliga titeln har jag skrivit den riktiga volymbeteckningen,

Källor och Citat

Några stolpar vid medlemsträffen 2007-02-24 i Lund
Björn A. Janson DIS Syd

Skriv in citatet.

Sista steget är att mata in citatet, dvs. den uppgift som ligger till grund för vår uppgift i vår forskning. Markera den volym som uppgiften finns i och tryck på Nytt citat. Då visas nedanstående inmatningsruta.

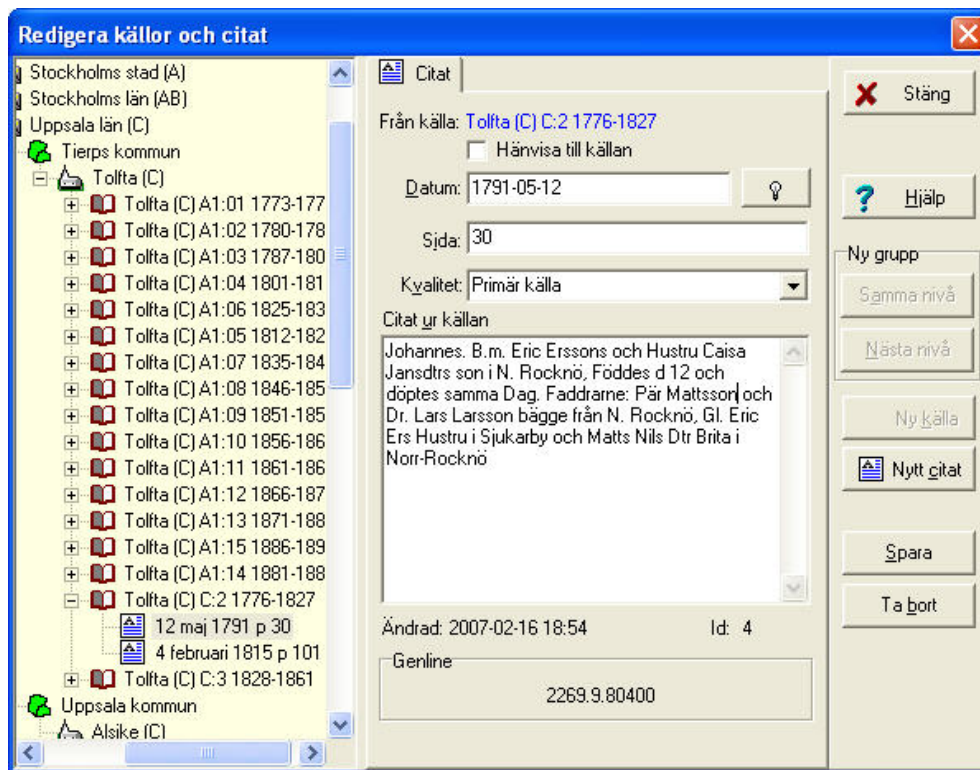

Bild 4

Skriv datum för händelsen samt sidnummer där händelsen är antecknad. Använd rullisten för att ange den kvalitet som källan har. Kyrkoböcker anges alltid som primär källa, avskrifter och utredningar brukar anges som sekundär källa. Skriv in det aktuella citatet ur källan så ordagrant som möjligt.

Om du forskar med hjälp av Genline kan du ha den aktuella sidan för citatet uppe i Genline Family Finder. Högerklicka innanför ramen där det står Genline så får du upp en meny där du kan koppla bildnummret hos Genline med ditt citat. Om du senare vill kontrollera något kan du högerklicka här och välja visa så visas den aktuella bilden i Genline Family Finder, under förutsättning att du är inloggad på Genline.

Avsluta inmatningen av citatet med att trycka på Spara.

Ofta vill man ange flera källor/citat till en händelse. Det kan vara personer som bott på samma ställe under en längre tid och där Levde-notisen alltså bör ha flera källor/citat kopplade till sig. I så fall börjar man med att koppla det första citatet med lampknappen och trycka OK. Tryck sedan ytterligare en gång på lampknappen för att koppla ytterligare ett citat till notisen. Men tryck inte på OK efteråt, då byts den kopplade notisen ut. Tryck istället på OKplus nere till höger för att addera citatet till notisen. Denna knapp är bara synlig när ett citat redan är kopplat till notisen, se Bild 5.

Källor och Citat

Några stolpar vid medlemsträffen 2007-02-24 i Lund
Björn A. Janson DIS Syd

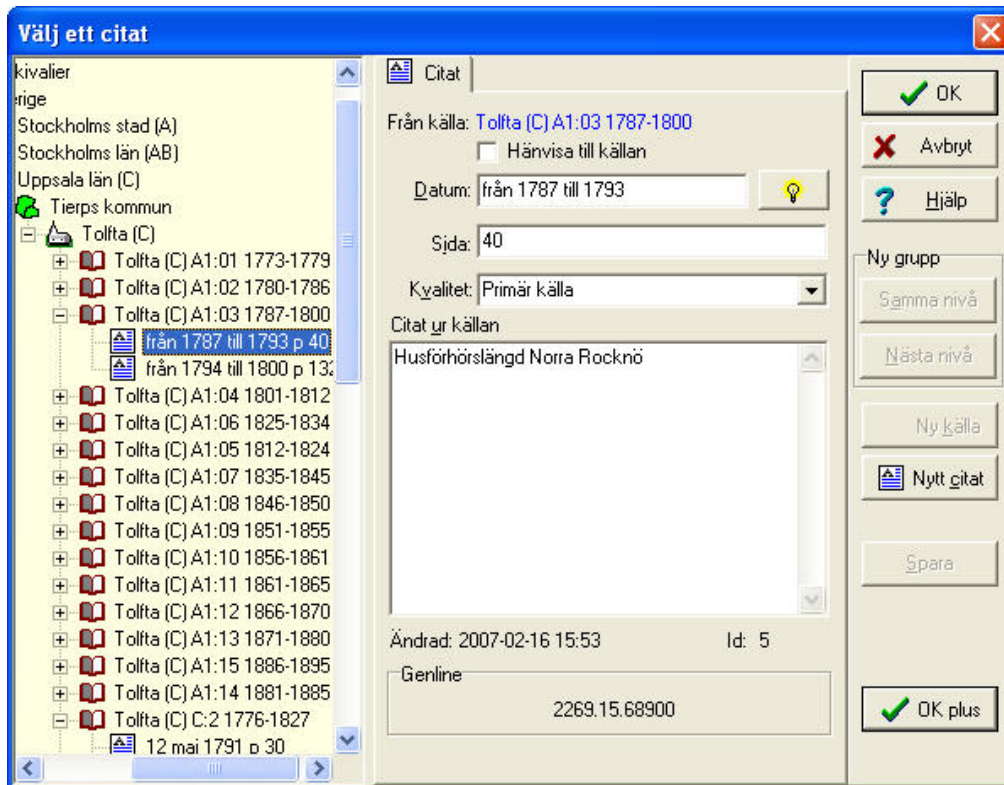

Bild 5

Om man lägger till fler än två citat som källor till en notis får man upp ett nytt fönster där man kan lägga till, sortera och ta bort citaten, se Bild 6.

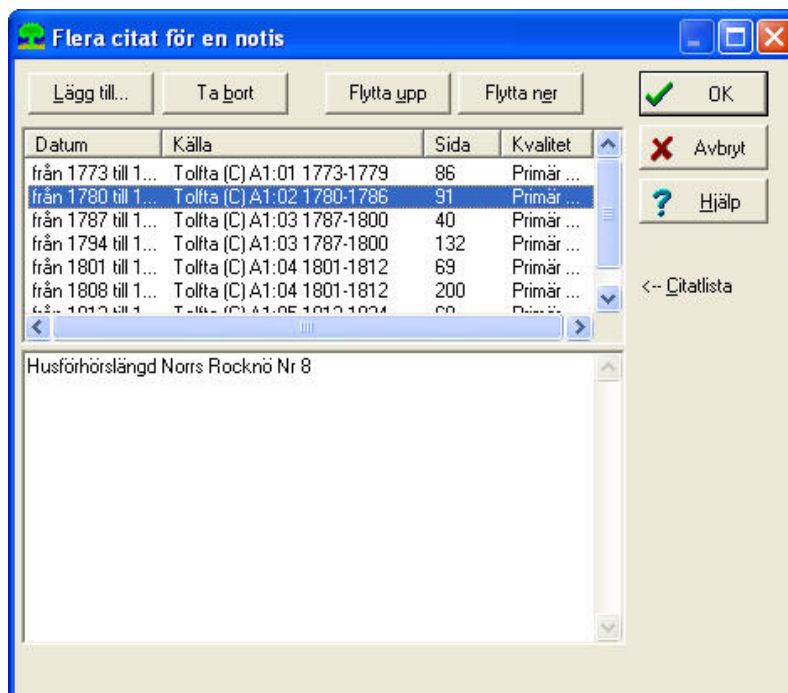

Bild 6.

Källor och Citat

Några stolpar vid medlemsträffen 2007-02-24 i Lund
Björn A. Janson DIS Syd

Övriga källor

De vanligaste källorna som släktforskaren brukar komma i kontakt med förutom kyrkoarkivalierna är:

- **SCB utdrag** ur kyrkoböckerna. Dessa lägger jag in som kyrkoarkivalier under varje församling. Originalen som är avskrivet tillhör ju kyrkoarkivalierna.
- **Mantalslängder**. Brukar vara uppdelade församlingsvis, så här gör jag samma uppdelning som för kyrkoarkivalierna.
- **Rotemansarkiv**, framför allt från Stockholm. Rotemanslängderna är ett mellanting mellan en husförhålls- och mantalslängd, upprättad varje år. Här skriver jag in källan med rotenumret, men anger också rotens benämning.
- **Domstolsarkiv** är upprättade häradsvis, så en lämplig uppdelning är län och härad. Som undergrupper kan man lägga in bouppteckningar samt tvistemål.
- **Militära arkiv** är förda efter regementet, som då blir en naturlig uppdelning.
- **Övriga källor** kan vara böcker, brev, muntlig information eller opublicerade dokument. Har du kommit så långt ger sig ofta gruppindelningen av sig självt.

Möjligheter till utskrifter

För att få med källor och citat i utskrifterna måste man gå in under Inställningar – Register och på de olika flikarna bocka för vilka register som skall skrivas ut. Förutom källregistren och citatregistren i an- respektive stamtavlorna finns det också en möjlighet att under utskriftmenyn göra en utskrift utgående från källor. Här får man välja vilken grupp eller källa man vill utgå ifrån, om personer skall skrivas ut och om enbart källan eller citatet skall skrivas ut. På detta sätt kan man få fram en förenklad mantalslängd för alla personer i sin forskning. Två exempel visas nedan.

Kyrkoarkivalier -- Sverige -- Uppsala län (C) -- Tierps kommun -- Tolfta (C) -- Tolfta (C)
A1:09 1851-1855
Tolfta (C) A1:09 1851-1855 p 105. från 1851 till 1855. Primär källa.
Husförhållslängd Norra Rocknö
Ersson, Johannes 1791-1867 (2683).
Johansson, Johannes 1845- (486).
Larsdotter, Anna Maja 1815-1891 (2685).

Bild 7.

Kyrkoarkivalier -- Sverige -- Uppsala län (C) -- Tierps kommun -- Tolfta (C) -- Tolfta (C) C:3
1828-1861
Tolfta (C) C:3 1828-1861 p saknas. 1 mars 1845. Primär källa.
Johannes, född 1 Mars, döpt 2 Mars. Föräldrar Sk.B. Jan Ersson o.hu. Anna Maja Larsdtr
(30) i Norra Rocknö. Fadrdar: Sk.B. Per Larsson och dess hustru Catharina Ersdtr, deras son
Lars och fr B. dottren Brita Cajsa Andersdtr, alla i Norra Rocknö.
Johansson, Johannes 1845- (486).

Bild 8.

Höör den 17 februari 2007

Björn A. Janson
Fadder och DISBYT-ombud DIS Syd.